

Vplyv médií na každodenný život jednotlivca
(Ako médiá určujú a ovplyvňujú náš čas a správanie)
Esej
Natália Rechteríková

V rámci mojej práce sa sústredím na skupinu mladých ľudí, vo veku od 15 rokov do 20 rokov. Zameriavam sa na vplyvy ich života zo strany médií a ich mediálnych obsahov. Dôvodom je fakt, že práve mladých jedincov médiá a ich obsahy sprevádzajú na každom kroku. Sú najpočetnejšou a najaktívnejšou skupinou užívateľov jednotlivých médií. Médiá sú vo všeobecnosti považované za veľmi bohatý zdroj informácií a poznatkov z rôznych smerov pre široký okruh prijímateľov. Mladí recipienti sú zároveň aj najpočetnejšou cieľovou skupinou mediálneho priemyslu. V dnešnej dobe mediálneho konzumu, je nevyhnutnosťou nielen pre mladých recipientov, ale aj iné vekové skupiny, disponovať určitými mediálnymi kompetenciami. Tie je možné rozvíjať prostredníctvom mediálneho vzdelávania.¹

Azda najdôležitejším súborom zručností, s ktorými by mal dnešný človek zodpovedne disponovať a narábať je mediálna gramotnosť. Jej cieľom je pomáhať recipientom médií rozvíjať svoje schopnosti orientovať sa vo svete médií, ich obsahoch, brániť sa vplyvom, ktoré sú jej neoddeliteľnou súčasťou.²

Médiá ovplyvňujú nielen názorové, ale aj hodnotové postoje publika. Vplyv médií a ich obsahov môže byť negatívny alebo pozitívny. Dnešná doba ponúka pestrosť informácií z rôznych zdrojov. Nedostatok informácií už dávno nie je problémom tejto doby, no znalosti o tom, ako s týmto návalom informácií narábať, môže byť pre mediálneho konzumenta náročnejšie. Ďalším problémom je aj kvalita informácií, ktorá sa k divákovi dostáva z médií. Schopnosťou vyhľadávať, spracovať, interpretovať a kriticky hodnotiť informácie disponujú najmä mladí ľudia. A sú to práve mladí ľudia, ktorí najviac trávajú svoj voľný čas v spoločnosti rôznych médií. Nie je teda tajomstvom, že sa stávajú terčom manipulácie zo strany médií. Tu je nevyhnutné uplatňovať dôležité zručnosti a schopnosti mediálnej gramotnosti, spôsobom primeraným voči týmto vplyvom. Kritickým myslením možno narábať rôzne. Mediálne obsahy a ich posolstvá je potrebné kriticky prijímať a hodnotiť, nie len pasívne prijímať. Problémom dnešnej doby sa stáva, že mladý človek nedokáže mediálne obsahy kriticky hodnotiť, pretože k tomu nie je vedený. Často sa dostáva do situácií, kedy nedokáže identifikovať zámery tvorcov mediálnych obsahov, nevie zhodnotiť či sú obsahy dôveryhodné, pravdivé a nedokáže ani dekodovať škodlivosť či neutralitu mediálnych posolstiev. Mladý človek venuje viac času médiu a jeho obsahu ako takému, ako analyzovaniu a hodnoteniu. Využíva médiá pasívne, nie aktívne. Aktívnym prístupom by recipient mohol dosiahnuť zvyšovanie kritického myslenia a aj mediálnej gramotnosti.

¹ IMEC: *Kompetencie v mediálnej výchove*. IN: <http://www.medialnavychova.sk/>. [online]. Dostupné na internete < <http://www.medialnavychova.sk/kompetencie-v-medialnej-vychove/> > . [cit. 2016-05-24].

² IMEC: *Mediálna gramotnosť*. IN: <http://www.medialnavychova.sk/>. [online]. Dostupné na internete < <http://www.medialnavychova.sk/medialna-gramotnost/> > . [cit. 2016-05-24].

Dôležité je odhaliť, aký je cieľ mediálneho obsahu, aký je zámer tvorcov obsahu, aké hodnoty mediálny obsah ponúka a v neposlednom rade, či informácie, ktoré sú prijímané z médií, sú pravdivé a objektívne. Čas trávený s médiom by bol týmto spôsobom efektívnejšie a kvalitnejšie využitý. Nové médiá prenikajú čoraz viac do súkromného života mladých ľudí. Je teda nevyhnutné, aby si to mladí mediálni recipienti uvedomovali a dokázali s touto informáciou správne narábať. Spoločnosť, ale aj jednotlivci by mali byť schopní informácie, ktoré mediálny svet prináša, vedieť adekvátne spracovať. Voľný čas si každý jedinec prispôsobuje svojim potrebám. Každý jedinec má i svoj vlastný mediálny konzum. Vďaka nadbytku mediálnych obsahov, prezentovaných médiami, je bežným javom zo strany mladých recipientov, ich pasívny postoj k týmto posolstvám. Pozitívnym vplyvom médií možno označiť ich priestor na uskutočňovanie osobných, sociálnych, spoločenských alebo profesijných cieľov mladého jedinca. Pre správne využívanie by mal byť schopný určiť svoje osobné potreby. Čo z médií potrebuje pre informovanie, zábavu alebo socializáciu. Človek by mal byť schopný uvedomiť si, ako toto všetko dokáže ovplyvňovať jeho život, voľný čas. Voľný čas by mal byť využívaný efektívne a aktívne. V dnešnej dobe je však bežné, že voľný čas mladí ľudia trávia pasívne s médiom. Či už pozeraním televízie, počúvaním rádia. Pasívne trávenie času je jednoducho povedané vtedy, ak médiá ponúkajú zábavu, ktorú recipient prijíma pasívne a nevytvára si ju sám. Mladí ľudia najviac svoj čas dokážu prispôbovať médiám. Čo nie vždy môže byť efektívne. Príkladom môže byť večerné spravodajstvo, ktoré mladí recipient pravidelne sleduje. To znamená, že ostatné aktivity a povinnosti v jeho harmonograme, sú podradené televíznemu vysielaniu. Divák môže napríklad posunúť čas večere, aby nezmeškal sledovanie spravodajstva. Dôležité je, aby jednotlivec dokázal využívať potenciál médií správnym spôsobom. Samotná existencia médií má na človeka vplyv. Ak divák pravidelne venuje svoju pozornosť určitému médiu, už to mení jeho život. Médium si vyžaduje čas, či už ide o sledovanie televízie alebo navštevovanie rôznych stránok na internete. Ľudia venujú médiu svoj voľný čas, možno na úkor iných aktivít. Trávenie času s médiom je individuálna záležitosť, ktorá môže viesť k tomu, že sa jedinec nedokáže začleniť do spoločnosti, čo môže zase viesť k nezdravému životnému štýlu. Ako výhodu, no zároveň aj nevýhodu internetu, by sme mohli považovať jeho schopnosť riešiť rôzne každodenné situácie. Medzi ne patrí nákup cez internet, ktoré je z domova viac pohodlný, no človek zároveň prichádza o kontakt s inými ľuďmi. Využívaním sociálnych sietí sa síce jedinec dokáže skontaktovať s ľuďmi, s ktorými by sa stretnúť nemohol, no prichádza o ľudí zo svojho okolia, s ktorými by svoj voľný čas mohol tráviť mimo virtuálneho sveta. Človek teda dokáže svoj voľný čas tráviť pomocou médií efektívne, no nemusí to byť prospešné pre

jeho spoločenský a osobný život. Preto sú pre jedinca veľmi dôležité jeho mediálne kompetencie, ktoré mu jednak dokážu urýchliť jeho činnosti spojené s vyhľadávaním informácií a jednak zaručiť, aby našiel to, čo potrebuje. Dôležitým bodom je aj správne trávenie času s médiom, a to koľko času mu bude recipient venovať a koľko času bude venovať iným aktivitám.

Spoločenská komunikácia prostredníctvom médií stojí za vytváraním hodnotového systému ľudí. Hodnotový systém dnešnej mediálnej doby je iný ako kedysi. Médiá neustále propagujú krásu, radosť, zdravie, peniaze. Živia tak ilúzie v každom divákovi. Práve tomuto svetu venujú ľudia až príliš veľa času, pretože im prikladajú veľkú hodnotu, ktoré médium vytvorilo.

Negatívnym spôsobom, ako sa dá tráviť čas s médiom, je hlavne sledovanie nekvalitných televíznych formátov, narušenie hodnoty autentických zážitkov. Médiá nám nepodávajú reálny obraz diania, ale upravený. Napriek negatívam, je dôležité vyzdvihnúť aj pozitíva, ako médiá môžu vyplniť voľný čas jedincovi. Pozitívne účinky nie sú tak často vyzdvihované ako tie negatívne. Aj keď sú nie menej dôležité ako negatívne účinky médií. Medzi pozitívne radíme hlavne informovanie z rôznych oblastí ako spoločenské, kultúrne, hospodárske a iné. Ďalším sú skúsenosti, ktoré recipient získa z mediálneho prostredia a rôzne umelecké zážitky. Ľudia si pravdepodobne ani neuvedomujú, koľko času trávia s médiom a ako hlboko sa im dokáže dostať do povedomia. Človek v dnešnej dobe už len veľmi ťažko oddeľuje zábavu, alebo aj čas s médiom ako takým, s reálnymi situáciami. Ľudia už ani v práci neselektujú čas s médiom a popri práci venujú svoju pozornosť telefónnemu mobilu, či inému zariadeniu. Je teda dôležité vedieť mediálny a reálny svet oddeľovať a kriticky selektovať. Začleňovanie času je veľmi efektívny spôsob využitia kritického myslenia. Medializácia života je teda prínosom pre dnešnú spoločnosť, ale zároveň veľkým rizikom pre jednotlivca. Médiá sa stávajú dominantným subjektom času dnešných ľudí. Stáva sa tak aj na úkor rodiny, medziľudskej komunikácie, či socializácie. Čo môže viesť k závislosti na médiách ako takých a rovnako aj na ich obsahu. Vtedy jedinec trávi neprimerané množstvo času v prítomnosti média. Práve mediálna výchova by mala byť pomyselným ochrancom pred tým, aby človek nepodľahol vplyvu médií. Mediálna výchova sa stáva prostriedkom zvládnutia riešenia času s mediálnym svetom.³

³ IZRAEL, P. : *Médiá v našom živote*. IN: *Slovo medzi nami*. február 2014, ročník 15, číslo 2 [online]. Dostupné na internete < <http://www.smn.sk/index.php?cislo=1502&sekcia=clanky&smn=20140110.html> > . [cit. 2016-05-24].

Čo sa týka informačných a komunikačných technológií sú dôležitou súčasťou dnešnej mladej generácie. Okrem získavania si sociálneho statusu prostredníctvom internetu, využívajú mladí recipienti internetový svet na sociálne, zábavné ale aj akademické účely. Napriek tomu, že som spomínala mladých ľudí, ako terč mediálnych tvorcov, je potrebné podotknúť, že práve mladí človek sa zvláda najlepšie vzdelávať, informovať, zlepšovať svoje zručnosti prostredníctvom internetu, takisto aj v mobilnej komunikácii. Dôvodom je, že súčasná generácia mladých ľudí vyrastá s internetom.⁴

Použitá literatúra a zdroje:

IZRAEL, P. *Médiá v našom živote*. In: Slovo medzi nami.[online]. február 2014, ročník 15, číslo 2 . [cit. 2016-05-24]. Dostupné na internete: < <http://www.smn.sk/index.php?cislo=1502&sekcia=clanky&smn=20140110.html> > .

JÁNOŠOVÁ, D. 2013. *Nástrahy nových médií*. In: SÚMRAK MÉDIÍ. Žilina: Žilinská univerzita, 2013, 250 s. ISBN 978-80-554-0759-3.

Mediálna gramotnosť. In: *IMEC- Centrum mediálnej gramotnosti*. [online]. [cit. 2016-05-24]. Dostupné na internete: < <http://www.medialnavychova.sk/medialna-gramotnost/> > .

Mediálne kompetencie. In: *IMEC- Centrum mediálnej gramotnosti*. [online]. [cit. 2016-05-24]. Dostupné na internete: < <http://www.medialnavychova.sk/kompetencie-v-medialnej-vychove/> > .

⁴ JÁNOŠOVÁ, D.: *Nástrahy nových médií*. IN: SÚMRAK MÉDIÍ. Problematika narácie v médiách. Žilina: Žilinská univerzita, 2013. s.34